

Thema: Mijn God, waar ben je?

Overweging 3 mei 2015 – Carolien Maris

Lector: Jonne Mey

“... Zou dat niet de oplossing zijn
van veel menselijke misverstanden
en aardse ellende?
Een stukje onvoorwaardelijke liefde in jezelf
en daar een kamer voor inrichten
in je hart
en dat koesteren?...”

Eerste lezing en tweede lezing: uit “Het verstoorde leven”

Derde lezing: Psalm 80

Opening

Eeuwige bron van Liefde,
we zijn hier bij elkaar in Uw naam
en vragen U:
de moed om op Uw onvoorwaardelijke
aanwezigheid
te durven vertrouwen en
de ogen om uw aanwezigheid
steeds opnieuw te kunnen herkennen
in de schoonheid
in kwetsbaarheid
in dankbaarheid

Amen

Lied: Herschep ons hart

H.Oosterhuis / T.Löwenthal

Welkom en inleiding

Welkom allemaal vandaag hier in de Duif.
Welkom op deze veilige plek, in dit veilige
land en op dit rustige gedeelte van de
aarde...

Vandaag ga ik voor samen met Jonne Mey. Zij is al bijna een jaar in De Duif aanwezig en ook in de liturgiegroep op maandag komt zij regelmatig. Vandaag is dan de heugelijke dag aangebroken dat zij lector is in de viering. Verder een hartelijk welkom aan Monique Neefjes. Zij gaat vandaag voor ons zingen maar ook met ons. Want vandaag zijn wij namelijk zelf met onze eigen stemmen het koor en je zal zien dat dat prima te doen is als Monique ons

daarbij straks begeleidt. Monique is eerder in de Duif komen zingen toen Marina Slot voorging.

Afgelopen vrijdag was ik in de Amstelkerk bij “Het lied van de Ziel”, de maandelijkse mantrazang-avond onder leiding van Jan Kortie, oprichter en inspirator van de stichting voor stembevrijding. De zang van die avond werd opgedragen aan de slachtoffers en overlevenden van Nepal. Uit bijna tweehonderd kelen klonk de prachtige mantra Ohm Mani Pedme Hum en het indrukwekkende lied “Als alles duister is, ontsteek dan een lichtend vuur dat nooit meer dooft.” Dit lied zullen we straks ook met elkaar gaan zingen, of eigenlijk: beleven, al luisterend en al zingend.

Het zijn bange tijden, mijn God, schrijft Etty Hillesum in haar dagboek in 1942. Zij heeft een gesprek met God over haar zorgen. Zij zit in kamp Westerbork, waar iedere dinsdag een trein des doods vertrekt... Al schrijvende blijkt dat zij voor zichzelf een sleutel in handen heeft die haar helpt in haar relatie met God en met de krankzinnige wereld om haar heen. Het is bizar maar ook een groot geschenk dat wij in deze tijd in haar geschriften inspiratie vinden. Want hoe zit het eigenlijk met God als wij in het diepste der diepten zijn aangeland? En hoe kunnen we dan toch met dat ene kleine lichtje die relatie of die verbinding levend houden? Ook gaan we te rade bij de psalmen, waar regelmatig met God wordt gesproken. In psalm 80 zoeken wij in naar God en vragen we of hij ook ons wil bevrijden zodat we hem kunnen zien.. Op de voorkant van het boekje zien we een afbeelding van een zolderraam. Een hoog “Achterhuis-gehalte” zei iemand al. Wat mij erin aanspreekt is dat streepje zon dat ondanks de ijzige kou naar binnen schijnt. En als je goed kijkt zie je ook een vlinder. Voordat wij verder gaan wil ik jullie uitnodigen met je aandacht naar binnen te gaan en stil te worden. Langzaam komen je gedachten tot rust en kunnen we ons openen voor de aandacht en de kracht van onze schepper en het Eeuwige Hier en Nu.

Laten we nu samen bidden het gebed om inzicht

Krachtige en Tedere, wij doen Jou en onszelf verdriet,
Als wij ons afkeren van de zorg en de pijn in onze wereld
En van alles wat er met onze aarde gebeurt.
Mogen onze handen jouw handen raken,
telkens wanneer wij mensen, elkaar durven raken
tot troost, tot verbondenheid waar ook ter wereld.
Krachtige en Tedere, laat ons toe in jouw oneindig grote hart
om in stilte het leed van mensen mee te kunnen dragen,
Mensenkinderen, jouw beeld en gelijkenis.

Gebod om inzicht

Krachtige en Tedere, wij doen Jou en onszelf verdriet,
Als wij ons afkeren van de zorg en de pijn in onze wereld
En van alles wat er met onze aarde gebeurt.
Mogen onze handen jouw handen raken,
telkens wanneer wij mensen, elkaar durven raken
tot troost, tot verbondenheid waar ook ter wereld.
Krachtige en Tedere, laat ons toe in jouw oneindig grote hart
om in stilte het leed van mensen mee te kunnen dragen,
Mensenkinderen, jouw beeld en gelijkenis.

Eerste lezing uit “Het verstoorde leven”

Dagboeken '41 – '42 Ettij Hillesum

Het zijn bange tijden mijn God. Vannacht was het voor het eerst dat ik met brandende ogen slapeloos in het donker lag en er vele beelden van menselijk lijden aan mij voorbij trokken. Ik zal je één ding beloven, God, een kleinigheidje maar: ik zal mijn zorgen om de toekomst niet als evenzovele zware gewichten aan de dag van heden hangen, maar dat kost een zekere oefening. Iedere dag heeft nu aan zichzelf genoeg. Ik zal je helpen God, dat je het niet in mij begeeft, maar ik kan van tevoren nergens voor instaan.

Maar dit ene wordt me steeds duidelijker: dat jij ons niet kunt helpen maar dat wij jou moeten helpen, en door dat laatste helpen wij onszelf. En dit is het enige wat we in deze tijd kunnen redden, en ook het enige waar het op aankomt: een stukje van jou in onszelf, God. Aan de omstandigheden schijn jij niet veel te kunnen doen; ze horen nu eenmaal bij dit leven. Ik roep je er ook niet voor ter verantwoording. En haast met iedere hartslag wordt het me duidelijker dat jij ons niet kunt helpen en dat we de woning in ons waar jij huist, tot het laatste toe moeten verdedigen. Er zijn mensen, het is heus waar, die op het laatste ogenblik stofzuigers in veiligheid brengen en zilveren vorken en lepels in plaats van jou, God. En er zijn mensen die hun lichaam in veiligheid willen brengen, die alleen nog maar behuizingen zijn voor duizend angsten en verbitteringen. En ze zeggen: mij zullen ze niet in hun klauwen krijgen. En ze vergeten dat men in niemands klauwen is, als men in jouw armen is. Ik ben alweer wat rustiger geworden, mijn God, door dit gesprek met jou.

Tweede lezing uit “Het verstoorde leven”

Dagboeken '41 – '42 Ettij Hillesum

“En dat mijzelve, dat allerdiepste en allerrijkste in mij, waarin ik rust, dat noem ik God. Het wezenlijkste en diepste in mij dat luistert naar het wezenlijkste en diepste in de ander. God tot God.”

Zang met Monique Neefjes

Derde lezing: Psalm 80

uit 150 Psalmen Vrij van H. Oosterhuis

Herder van heel de aarde hoor
Gij die ons bijeenhoudt en aanvoert
Verschijn ons, wees onze Zichtbare.
Laat onze ogen uw overwicht zien.
Ga voort ons te bevrijden.
Laat nu het keerpunt zijn
Dat wij zoeken uw ogen
Dat Gij zoekt ons gezicht.
Gij, van de engelenlegioenen:
Wendt Gij u af, beledigd,
Schuilt Gij weg in wolken en nevel?
Tranenbrood heb ik gegeten
Bekers tranen gedronken
Vijanden lachen ons uit
Laat nu het keerpunt zijn:
Dat wij zoeken uw ogen,

Dat Gij zoekt ons gezicht.
Zie neer uit de hemel en doe iets
dat uw wijnstok herleve,
het stekje dat Gij geplant hebt
dat Gij als uw kind hebt gekoesterd...
Ga voort ons te bevrijden
Laat nu het keerpunt zijn:
Dat wij zoeken uw ogen,
Dat Gij zoekt ons gezicht.

Lied: Dans nos obscurité

m: J. Berthier, Communauté de Taizé, Frankrijk

Dans nos obscurités, allume le feu qui ne s'éteint jamais

Als alles duister is

Ontsteek dan een lichtend vuur dat nooit meer dooft

Een vuur dat nooit meer dooft

Overweging

Toen ik deze viering ging voorbereiden had ik in mezelf enige weerstand te overwinnen. Over de 2e wereldoorlog en de Holocaust kan je geen oppervlakkig verhalen houden, daarvoor is het te verbijsterend en een te groot litteken in ons collectieve geheugen (van ons collectieve hart). Maar ik weet ook dat ik mij kan laten meeslepen in die zwarte bladzijde van onze geschiedenis. Hoe we er dan in deze viering voor vandaag op een zinvolle manier aandacht aan konden besteden diende zich nog niet aan. Ondertussen drongen diverse tragedies zich op in deze weken: de genante discussie over bed bad en brood voor onze uitgeprocedeerde asielzoekers; de berichten over de duizend verdronken bootvluchtelingen, de mensenhandel en dat er nog veel en veel meer wanhopige mensen onderweg zijn naar Europa. En dan het natuurgeweld: de aardbeving in Nepal met de duizenden doden en de miljoenen overlevenden die in nood zijn. Het zijn niet bepaald lichte thema's ze raken aan de grondvesten van ons bestaan. Een mens alleen kan zich daar enorm machteloos van voelen. En dat klopt. Want alleen heb je niet de macht om hier iets aan te doen. Juist met dit soort ingrijpende gebeurtenissen heb je elkaar nodig om tot actie over te gaan. En als je zelf die macht en die kracht niet hebt dan zou je willen dat er iets groters is dan wij, iets dat goed is en liefdevol. Iets dat ziet wat wij niet kunnen zien en dat iets kan doen of betekenen ... of ons een inzicht kan geven of een teken. Zoiets kan alleen gebeuren als je erom vraagt, als je je ervoor open stelt. Daarom is het altijd goed om een vraag te stellen. Wie vraagt opent zich voor antwoorden.

1933 - 1945

Mijn God waar ben je? is zo'n vraag ... Nog altijd wordt er gedebatteerd en geworsteld over de verhouding tussen God en mensen na die jaren 1933 – 1945. Hoe je als gelovig mens om moet gaan met de schokken en vooral de naschokken van de Holocaust. Want het was (en is) voor veel mensen een belangrijke vraag: Waar was God toen? Sommigen waren ervan overtuigd dat God dood was, anders zou hij dit nooit hebben laten gebeuren. Anderen zeiden er zeker van te zijn dat God huilde en net zoveel heeft geleden als de slachtoffers... Maar dat brengt ook de aandacht naar de rol van de mensen, van de daders en van degenen die het in die tijd niet hebben tegengehouden. De juiste vraag is niet "Waar was God in Auschwitz?" zegt

Rabbijn Hugo Cryn, maar “Waar was de mensheid?” Want het waren mensen en niet God die dit deed en liet gebeuren. En dit, moeten wij erkennen, is maar al te waar.

Geloof verloren

Als ik dat allemaal lees en tot me door laat dringen slaak ik een diepe zucht. Zo’n vraag moest gesteld worden natuurlijk. En ik kan me goed voorstellen dat mensen hierdoor hun geloof in God verloren zijn. Tegelijkertijd zou voor mij, geboren 14 jaar na de bevrijding, een leven zonder God heel schraal zijn en vooral troosteloos. Ik ervaar God als een bron van liefde, een leidraad voor genezing, een houvast om mijn eigen leven vorm te geven. Ook als het lijkt alsof alles is ingestort. En wat is God een prachtig vormend gegeven om met elkaar altijd mee bezig te zijn en over te blijven praten, om jezelf mee te slijpen als een diamant en te leven en te leren over de kracht van licht en liefde. Ondanks alles wat er gebeurt in de wereld. En met alles wat er gebeurt in de wereld. Ook als het pijnlijk, diep triest en verschrikkelijk is. Ook als we in de duisternis dat licht niet meer zo makkelijk weten te vinden. Dan toch geloven en misschien zelfs zeker weten dat het daar ergens moet zijn. Diep in onszelf verborgen. Want het gaat mij om de aanwezigheid van God in mensen.

God helpen

Etty Hillesum had heel goed in de gaten wat er gaande was. Zij begon in 1941 met schrijven op aanraden van haar psycholoog, later haar grote liefde. Zij beschreef alles wat er in haar innerlijk omging en wat zich afspeelde in haar bestaan. In Amsterdam, waar het steeds grimmiger werd en in Westerbork waar uitputting en dood heerste. Zij wist (net als Anne Frank) dat haar vele brieven en dagboeken ooit gepubliceerd zouden worden en was zich (hoewel niet altijd) bewust van een toekomstig lezerspubliek.

In het fragment dat we net lezen is zij in gesprek met God en al pratende rolt de oplossing als het ware uit haar pen. Zij maakt God op dat moment geen verwijten. “Aan de omstandigheden schijn jij niet veel te kunnen doen; ze horen nu eenmaal bij het leven.” En “Ik roep je er ook niet voor ter verantwoording.” Dat maakt diepe indruk, zeker als we weten dat zij uiteindelijk ook is afgevoerd. Vooral waar ze zegt “dat jij ons niet kunt helpen maar dat wij jou moeten helpen en daarmee helpen wij onszelf.” Deze zin daagt uit om verder over na te denken. Want wat voor ideeën krijg jij als je God wil helpen? En hoe ziet eigenlijk jouw gesprek met God eruit? Praat je gewoon hardop met God? Of schrijf je misschien in je dagboek? Vloeien de woorden dan uit jouw pen? Het lijkt we leuk als we dat eens met een paar mensen gaan uitproberen.

Tweerichtingsverkeer

In het fragment uit psalm 80 wordt vrijuit en rechtstreeks met God gesproken. Een goed gewoonte in het Oude testament. We roepen God hier aan om te verschijnen. En er wordt een keerpunt afgesmeekt. “dat wij zoeken uw ogen, dat Gij zoekt ons gezicht”. Is dat God tot God? Als je maar zoekt zal je zeker een keer vinden, lijkt hier te staan. Ik hou van dat tweerichtingsverkeer en dat je inderdaad met God kan spreken en dat je elkaar kan zien. Natuurlijk kan je vragen blijven stellen, aan jezelf, maar juist ook aan God. Wie vraagt geeft aan open te zijn, want je opent je voor antwoorden. En je zal zien op een dag komt het heilzame antwoord zomaar bij je naar binnen zeilen.

“Er huist een stukje van God in ons.” Schrijft Etty Hillesum. Zou dat niet de oplossing zijn van veel menselijke misverstanden en aardse ellende? Een stukje onvoorwaardelijke liefde in jezelf en daar een kamer voor inrichten in je hart en dat koesteren? Hoe zou het zijn als wij allemaal regelmatig dat stukje God in ons konden vinden en voelen en aanraken? Is dat dat allerdiepste en allerrijkste in ons? Misschien is het gewoon een heel mooi puur en

kwetsbaar lief deel van jouzelf. Misschien is het wel je stem als je lacht of zingt. Je eigen bron voor liefde en voor dat licht in de duisternis. Iets wat je altijd bij je hebt en wat als een lichtend vuur nooit meer dooft.

Stilte gevolgd door zang van Monique Neefjes :

In Humbleness I call

In humbleness I call to You
Please help me rise above illusions
I choose to be true
Please teach me how to love

In humbleness I call to You
That I may never lose hope
That I will find Your love
Please teach me how to choose

In humbleness I call to You
To be my guiding star
And travel deep inside my heart
Please teach me who You are

*In nederigheid roep ik U aan
Help mij om uit te rijzen boven de illusies
die ik als waarheid verkies
Leer mij hoe ik kan liefhebben*

*In nederigheid roep ik U aan
Dat ik nooit de hoop mag verliezen
Dat ik Uw Liefde mag vinden
Leer mij hoe te kiezen*

*In nederigheid roep ik U aan
Om mijn gids mijn ster te zijn
En diep in mijn hart te reizen
Leer mij alstublieft wie U bent*

Geloofsbelijdenis

Ik geloof in de Geest van leven en Liefde,
ver aan mij vooraf,
royaal aan mij vooruit,
maar ook in mij aanwezig.
Soms genoemd God,
Maar vooral ook Schepper.

Ik geloof in mensen, gedreven door de Geest,
die mij vóórleven wat leven betekent
en wat Liefde vermag.
Daarom geloof ik in Jezus van Nazareth
en in zoveel anderen
die leefden en leven zoals Hij.

Ik geloof in de Gemeenschap van de Geest:
mensen die samen zich oefenen
in recht doen en vrede stichten,
in samenkomen en breken en delen.

Ik geloof in het goede,
dat wij nu eens verbergen dan weer openbaren.
En ik geloof dat het goede het kwade zal overleven;
dat niet het laatste woord zal zijn aan de dood,
maar aan het leven en de Liefde.
Amen.

Intenties, opgeschreven in het groene boek

Tafelgebed: Gij die de stomgeslagen mond verstaat *Huub.Oosterhuis / AntoineOomen*

Nodiging

Omdat wij het leven willen delen met elkaar hier, delen wij vandaag brood en wijn.
Al eeuwenlang tekenen van leven en van samen.
We nodigen je daarvoor uit om met ons mee te delen.
Als je je aangesproken voelt door de woorden en de klanken van ons samenzijn.
Wie je ook bent, wat je ook voorstelt, waar je ook vandaan komt,
als je wilt delen met ons, van licht en liefde.
Komt dan want alles staat klaar.

Breken en delen van brood en wijn

Lied: Niemand heeft U ooit gezien *Huub Oosterhuis / Antoine Oomen*

Voorbede

Goede en betrouwbare God,
Wij roepen uw naam
Als een teken van hoop over onze wereld,
Zoekend naar een menswaardige toekomst.
Wees er als een trouw metgezel
Voor hen die een weg zoeken
In de duisternis van het geweld,
Voor mensen die wachten
Op een teken van bevrijding,
Voor mensen in angst voor de dag die komen gaat.
Wees er god, els een licht in de dageraad.

Wij noemen uw naam God,
Om open te staan voor het leven van elke dag,
Om het geheim in ieder mens te herkennen,
Om zelf een teken te worden van bevrijding.
Laat ons geloven in het onaanzienlijke,
In wat in stilte onder ons leeft;
Dat ons hart ontvankelijk mag zijn
Voor wat onmogelijk lijkt;
Dat wij oog en oor mogen worden
Voor hen die veracht en weerloos zijn.

Wees Gij een God voor ons mensen.
Vervul ons diepste verlangen
Gekend en aanvaard te worden.
Trek met ons mee op onze levensweg.
Versterk ons geloof in onze eigen kracht.
Doe ons groeien in dat wat verborgen in ons leeft.
Laat ons zo voor elkaar worden
Tot een teken van hoop en geloof
Dat de toekomst in onze handen ligt.

Onze Vader *(Armeense versie)*

Bron van Zijn, die ik ontmoet in wat mij ontroert:

Ik geef u een naam

opdat ik U een plaats kan geven in mijn leven.

Bundel Uw licht in mij. Maak het nuttig.

Vestig Uw rijk van eenheid nu.

Uw enige verlangen handelt dan samen met het onze.

Geef ons wat we elke dag nodig hebben aan brood en inzicht.

Maak los de koorden van fouten,

die ons vastbinden aan het verleden,

zoals wij ook anderen hun misstappen vergeven.

Laat oppervlakkige dingen ons niet misleiden,

want uit U wordt de al werkzame wil geboren.

De levende kracht om te handelen,

het lied dat alles verfraait

en dat zich van eeuw tot eeuw vernieuwt.

Amen

Activiteiten en informatie

Slotlied: Ik zal in mijn huis niet wonen *Huub Oosterhuis / Antoine Oomen*

Zegenbede

De eeuwige is voor je om je de weg te wijzen

De eeuwige is achter je om je te steunen

De eeuwige is boven je om je op te lichten

De eeuwige is onder je om je op te vangen en

je met je voeten stevig op de aarde te houden

De eeuwige is links van je om je te verwarmen

De eeuwige is rechts van je om je wijsheid en visie te geven

En de eeuwige is diep in de kamers van je hart

Voor nu en voor alle dagen

Amen

